

AÑO II

PALMA 5 DE JUNIO DE 1898

NÚM. 70

ANTIFONA DE ROGATIVA

Daumos la pau, Señor, en nostros dies; pues no hay há
ningú que mos defensi más que vos, joh Deu nostro!

V. Venga la pau per la vostra virtud.

R. Y l' abundancia per la vostra fortalesa.

Oració

¡Oh, Deu! de qui procedexen els sants desitjos, els bons conseys y les obres justes: donau als vostros sirvents la pau que el mon no los pot dar; á fí de que obehint coratment els vostros preceptes, y destruída la feredat dels inimichs, ab la vostra protecció alcansin dies de tranquilidad.—Per Cristo Señor nostro—Amen.

ENSEÑANSA DIVINA

DIGUÉ Jesus als seus dexebles: Siau misericordiosos, axí com vostro Pare es misericordiós. No judiqueu y no sereu juticats: no condamneu y no sereu condemnats. Perdonau y sereu perdonats. Donau y vos donarán. Y donau molt y abundosos, y rebreu en camvi una mesura caramull que vessarà. Perque sa meteixa mesura que feren als altres, vos feráu á voltros.

Al mateix temps los proposava aquesta comparació: ¿Per ventura un cego pot conduhir un altre cego? ¿No caurán tots dos dins l' avenç? El dexible no sab més que 'l Mestre; pero serà perfect si se sembla al seu Mestre. Y tu, ¿Perquè miras la busca dins s' uy del teu germá, sens fer cas de sa viga que dus dins el teu?.... ¡Hípocrita! treuté primé el teu embaràs; y después procura, si pots, aclarí la vista al teu germá.»

Veis aquí, lectors, l' Evangeli d' avuy que no ha menester explicacions ni comentaris, per comprendre bé sa divina enseñansa.

Tanguém compassió del pròxim desgraciat; no fassém judicis temeraris; perdonem ofenses y agravis: repartiguém almoyna tota la possible; no mos dexém guiar ni governar per quí no veu la llum de la Fê; y netetjemmos bé la vista, abans de voler curar desfetes y uxols á la dels germans nostros. Si axí heu feym, Deu s' apiadará de noltros en trobarmos atribulats; serà indulgent en juciar les nostres culpes; mos concedirà perdó y anirém cap dret al Cèl á gosar de la llum etèrna.

¡Què!.... ¿no admiteu ni voleu practicar aquesta Doc-

trina? Señal que el mon, la carn y el dimoni vos tenen dominats; prova de que sou incrèduls, y de que no més de nom sou cristians.

Ja cercareu *un sabi* que vos dón millors conseys per sostener y conhortar la humanitat, per unir els còrs y les intelligències dels homos, per resoldre el grans conflictes socials.

¡Desgraciats cegos que heu sou perque no hi volen veure!

¡Ditzosos los feëls que ascoltan l' ensenànsa de Cristo Jesus y la practican!

UN VICARI.

PATRÓ DE LA SETMANA

Dia 11 de Juny. San Bernabé, apostol.

Fonch Sant Bernabé, del poble Hebreu, de la Tribú de Leví y natural de la ciutat de Xipre. Sos pares l' enviaren á Jerusalem, ahont tengué per mestre á Gamaliel, homo docte y molt exercitat en la lley de Moises; Foren sos condexebles Sant Esteva y Saulo qui després s' anomenà Sant Pau. Se deixá veurer á las horas Cristo Jesus á dita ciutat, admirant á las gents ab sa doctrina y miracles; y tan prèst lo ohí el sant, entengué que Ell era el Messías promès, y postrat als seus pèus li demanà que lo admetés á la seuva escòla; y efectivament fonch un d' aquells 72 dexebles, que lo seguiren. Més tard vené tots els seus bens y repartí son producte als pobres. Enviat p' els apòstols á Antioquia produhí ab la seuva doctrina y bon exemple grandiosos fruits de vida eterna. Després d' alguns viatges á Roma, á Alexandria, á Tarsis, á Jerusalem y á Xipre, passá á Itàlia y fundá l' iglesia de Milan ahont visqué 7 anys, essent el seu primer Ar-cabisbe. Regressá á sa pátria, y com tots els disaptes predicás als jueheus procurant convencerlos de que Cristo Jesus era el Mesías promès, li cobraren tal odi, que després d' atormantarló cruelment lo feren morir á pedrades, acabant d' aquest modo el seu admirable apostolat, dia 11 de juny del any 72.

Hay há un adagi mallorquí que diu «s' aigo de Sant Bernabá (que sol fé tots els anys poch abans ó després de sa festa) no dona ví y lleva pà.»

MOSSEN GASPAR.

NOTICIAS HISTÓRICAS

Manifestació gràfica del Misteri de la Santíssima Trinidad, treta d' un llibre del Bto. Ramón Lull.

L' ESPERIT
SANT

El convent dels Trinitaris nomenat del Sant Esperit, á Palma, se fundá l' any 1232; y cuant los exclaustraren, l' any 35, hey havia 34 frares.

El temple era d' estil gòtic, y no més en queda la capella de los Dolors, cual imatge y els altarets laterals se dugueren y estan en l' oratori de la Misericordia. (*)

El grup estatuari que representa la Santíssima Trinidad coronant la Verge, obra de gran mèrit artístich, feta l' any 1812, per l' escultor Josef Gil Valenciá, es el meteix que està en l' iglesia de Sant Miquel, y cad' any se trèu en processó del Corpus.

Es bò sebrer que á ultims del sigele XIII, encara era hospital d' expòsits, lo que después fou Convent amb la metixa advocació del Sant Esperit, y que allá hey havia la caxxa de almoynes replegades per redimir cautius, pels Trinitaris no sols de Espanya sinó també d' Inglaterra y France.

Miramar y l' Ermita, á Valldemosa. Sos Oratoris estan dedicats á la Santíssima Trinidad, el primer fou restaurat per l' Arxiduch Lluis Salvador, son amo actual.

Gremi dels jerrers. Aquest grèmi, á Palma, tenia per Patrona la Santíssima Trinidad; d' aquí vé la primera festa de carré que se fá cad' any en el barrio de la Jerrería, en aquesta diada.

Antig retaule. A la Sèu, part demunt la Sacristía, just dins l' absidiola, s' en hi conserva un notable y raro per que les tres personnes están representades en forma humana, units sos còsos,

♦ F. ♦

HIMNE DE VESPRES

de l' octava del Corpus.

Canta, llengua, el gran mistèri
Del còs del Rey-y Senyor
Y de sa sang preciosa,
Fruit d' un ventre generós,
Oferida y derramada
Per redemció del mon.

(*) Rogativa - Ja que avuy se fá l' ordenada per la Illm. señor Vicari Capitular, Bisbe nombrat, per demanar á Deu que concèdesca la pau á Espanya, recordarem que dia i de Novembre de 1794, el Ministre y Comunidad del convent de Trinitaris de Palma, tregué en processó l' imatge de la Verge dels Dolors, y feren estacions á la Santa Fas, de Santa Margalida, y al sepulcre de la Beata, á Sta. Magdalena, implorant l' auxili de Deu, amb motiu de guerra.

Per nosaltres fou regalo
D' una intacta verge nat;
Y en el mon devallá á viure
Ses paraules escampant;
Y ab l' orde mes admirable
Son estatge aquí acabá.

Celebrant l' última Cena
Entre germans, feta nit,
Observá la lley antiga
Plenament, y provehí
De menjar ab ses mans pròpies,
Donantse á los seus amigs.

Lo Verbo encarnat, de veres,
En carn lo pá converteix,
Y el ví en sang, per sa paraula,
Y si ab los ulls no se veu,
La Fè basta y heu confirma
A tot còr de bona fè.

Venerém, doncs, humillats
Tan altíssim Sagrament;
Y al nou rito que cedescan
Los antigs vells documents;
Dels sentits defectuosos
La Fè sía el suplement.

Alabansa y goig mereixen
Engenrat y Engenrador:
Honra y glòria els es deguda,
Salut, forsa y bendició,
E igualment alabat sía
El procedent de tots dos.

Amen.

B. F.

USANÇS CRISTIANAS DE LA NOSTRA TERRA

II

Amig Geròni: Bon pensament tenguereu enviant per nostra MALLORCA, l' aplech de frasses cristianas que els nostros pares (al cèl sían) mos enseñaren; encara m' apar sentir el meu padrí, ((bon repòs y bon remey haja près s' animeta) cuant me'n duya á passetjar per camins rurals, que en trobar cualeú se saludavan amb aquell hermos «Bon dia y bon any que Deu mos don», y qualche amo responía: «Ell lo mos don que pòt.»

Y á toch d' Ave-Marías, fossims allá ahont fossim, mos aturavem, y capell llevat les resavem, afeginthi un pàre-nostro per les ànimes. Y, en ferse vespre, ja mos deyam: «bona nit amb la companya» en que el saludat anás tot sol, pues mos referiam al seu angel de la guarda.

¡Que de vegades essent jo infant cuant mon bon pare, (que Deu tenga y en pau descansi) s' en anava á fér feyna, com á Mestre d' obras que era, jo l' acompañava fins á s' escala de canostra, enviat per ma mare, (que Deu me conservi molts de anys) á dirlí: «¡Deu vos guard de perill!»

Y cuant á ca 'ls pares de m' esposa (al cèl sía sa mare) enfornavan el pa, me conta que resavan tres pare-nostros, y deyén «Deu li don le mayna, que la gràcia ja hi es».

A ca meua, he vist posar llevat moltes vegades señanthi una creu amb sa ma, de cantell, y els cinch dits, en memòria de les cinch llagues. Axò, avuy en dia fá olor de fanaticisme ransi, però la veritat es que, per molt que vulgin els despreocupats, no salament de pà material viu s' homo.

Mirau quina diferència en la manera de comensar els testaments, entre ara ha cincuenta anys y avuy en dia.... llavò s'invocava el nom de Deu, y se feya un acte de fé, y pensavan lo primer de tot en *dexar qualche cosa* per la Terra santa; ara, aquell *intròit*, s'ha reduhit á molt poques paraules, cuant no se supremeix.

No parlem de les *Bolletas de Sanitat*, ahont s'hi estampaven les imatges dels nostros Sants patrons ajonjllats baix de la Puríssima; ni dels *noms de Jesus* gravats ó esculturats part demunt els portals y finestres; encara sobre la Porta Pintada de Palma, part de dins, hey roman aquesta inscripció:—*Alabat sía el Sanctissim Sacramento y la inmaculada Verge María—Amen.*—

¡Cuants d' homos de la pajesia duyen el rosari de llágrimes de viu penjat p' es coll!

¿Quina fadrina pajesa hauria sortit enjoyada sense mostrá sa creu de Malta penjada á sa cintura? Ara s'hi penjan el rellotje, ó un *guarda pelos*. Y amb axò, y amb guants llargs y els puputs estufats, y cuatra perfalans, ses fías de ses madonas, ¡creuen ser més *personas* y fér millors partits! ¡Sant Antoni m' ajudi! ganes teng cuant veig aquest modernisme bort en s' hermosa *indumentaria* pròpia y característica de sa nostra illa,... de estamparlos sobre es jipó aquell soneto que ara no 'm recorda, escrit amb molta gràcia p' En Juan Alcover, ridiculizando ses pajesas-ciutadanas. Pero, tornem al assunto.

Ja que ara s' usan els estudis del *Folklore*, posaré aquí els modismes de saborino cristiá que me recordin.

Invocant á Deu, se deya:

DEU m' en guard, m' en lliber, no ho vulga, mos don pler que duri, mos fassi la gràcia, mos guiy, mos encamin, mos illumin, mos assistesca, mos don salut si convé, mos ajudi, mos benteasca, etc. etc.

Per expressar la bréu duració d' algun acte, se deya, Es temps d' alsar Deu, de dir Jesus, ó un pare-nostro; y si fós mes llarg: el temps de dir un credo, de odir una missa, de fér una estació, etc. etc.

Per despedir-se d' un malalt, li deyam: voldríam que no fós rès; y mos contestaven: no heu será, si Deu ho vol.

Al qui mos preguntava: ¿que estau bons? li responiam: Tots bons, gracias á Deu, ó axí com Deu vol.

Els pobrets que demanaven llimosna deyan: Cualque cosa per amor de Deu, y en haverla rebuda, besant el tros de pá, contestavan per amor de Deu sía; ó Deu vos pag la caritat, ó Deu vos ho aumenti amb graus de Gloria.... ¡Just ara!

Vengut un infant en el mon, per dar l' enhorabona á sos pares, los deyen: Deu lo vos conservi, si ha de ser bò; Deu vos ne dò alegría; que 'l vejém un sirvent de Deu.

Si un allot sortia xerèch ó rebèllat, sa mare s' exclamava: Señó, preniuom si no ha de ser bò. Y si s' havia mort, se consolava diguent: el Bon Jesus lo s' en ha dut, perque era seu. Y si era infantó: teng un angelet en el cèl.

Per á festes, els visitants y els parents se repetian: que les tenguem santes y alegres,—en companyia de tots; que molts de anys pogueu celebrar aquesta diada—en salut y gracia de Deu—que l' any qui vé sigam vius—Amen, si convé, si Deu ho vòl, si per bé ha de sér.

Si veyen passar un mort: Deu l' haja acullit en la Santa gloria—Bon repòs y bon remey—Deu l' haja perdonat.

Y parlant de noltros: Deu mos cridá una bona hora; Deu mos conserví l' enteniment més que la vida; Deu me perdon si pec; Deu me dò el cèl; axí Deu m' assistesca en l' hora de la mort; Deu me 'n trèga; Deu no m' ho dex veure, etc.

En sentir tocar *Santos*, fossin ahont fossin, ¿Qui no s' aturava y se descubria resant un credo?

Cuant un dava conta d' haver fét alguna bon' obra, hey afegia, Deu no m' ho tenga en retrèt, no heu dig per vana gloria. Cuant feyen un ohís; Deu me valga, Deu te fassi bò, etc.

Estar en els uys de Deu; dexat de la ma de Deu; no creure en Deu ni en Santa Maria; no sebrer si hey ha Deu; sens encomanarse á Deu; estar bé amb Deu; rebrer un bé de Deu; un castig de Deu etc.

En cara s' hi podrían afegir més frasses cristianes com á demostració de la fè y piedat dels nostros avis. (*) Avuy en dia, han passat de moda. Per saludarmos mos dey: *buenos, agur, Dioós, passiu bé, á ses ordes*, etc. Y per carrers y plases, per dins cases y cassinos, no senten paraula bona, ni exclamació que no vaji acompañada de *trompetas y trombones*.

El flestomar no sols lo aprenen els al-lots, primé que el Pare-nostro, sinó que els homos *socialisats* heu tenen per llenguatje freqüent y bén admés. Amb una paraula, de cada dia les nostres *usances* y lo nostre bell idioma mallorquí se descristianisan.

¿Què té d' extrany que la Masonaría y els inimichs de la nostra Relligió s' hajin proposat dominarmós?

BARTOMEU FERRÁ.

LA SEGADORA

Juny, la faus al puny.

El Juyn ja comensa
anem á segar.

El capell de paya
vull aparayar.

Jo me 'n vatx á una vila llunyana
y aquí hey deix l' estimat del meu còr.
Quant jo pens que demá es la partida
de añoransa morirme tench pòr.

Ja res me fa falta:
managots, didals,
la faus, sanayadas,
faldons, davantals....

Si sens pares y pobre he de viure
traballant per vestirme y manjar,
tench un jove fenér que m' estima
y sols á ell mentres visca he d' amar.

Una botonada
enguany me feré,
y la més garrida
de totes, seré.

Ay que trista estaré sense en Jaume
que me diu per esposa me vòl.
Altre temps tan goxosa partífa;
y ara sent gran tristor y mal dòl.

(*) Tal vegada qualcun dels nostros companys que no estan empegahits de mostrar cara, ni regatejan sa colaboració á n' aquest setmanari, després de llegir els nostros dos articles, mos n' hi afegirà un tercer.

Segarêm restobles,
segarêm es blat.
Adeu vila meua,
Adeu m' estimat.

MARCELINA MORAGUES.

CRONICO DEL MES DE MAIG.

Día 25.—Se despatxaren 995 raccions á sa Cuyna Econòmica. (*El Balear*) El Sr. Alcalde de Palma manifestá que dins vuit días s' haurían acabat los sis mil duros consignats en Presupuesto en el capitol del *Ensanche* y transferits al de *Obras* per administració. (*La Almudayna*.)

—Se tengué noticia d' haver arribat á Madrid les lletres per preconisar el Bisbe electo de la nostra Diocèssis.

Día 26.—Devés les tres de la matinada se pegá foch una fàbrica de texits, á *la Soledat*, dels Srs. industrials Juan, (a. Ribas). Se cremá un departament de cardadoras. No hay hagué desgráciias,

Día 27.—Amb el Vapor Bellver arribaren uns 500 soldats procedents de Barcelona, per aumentar las garniciones de Mallorca.

—Se reuniren en *El Círculo* de Palma per organizar la rifa d' obras d' Art regalades, destinant son producte á *La Suscricció Nacional*.

—Las tropas que trescan Mallorca eren á Porreras, y presidides per sos Comandants y autoridats ohiren missa de Campaña en sufragi de l' ànima d' un caballo de cavalleria mort cego d' una cayguda. (a. c. l. v.)

La Ultima Hora, deya que el Diputat mallorquí Sr. Santandreu, havia lograt del Ministèri de Foment la aprovació del projecte de dragat del port de Palma. (Ara manca lograr que els Alcaldes de Palma capturín als carreters que, abans de serhó el Sr. Santandreu, cuant heu era, y después d' haverho estat Alcalde, tiraren, tiraven, y tiran els escombros dins sa Riera..... que han ajudat y ajudan á cegar el fons del nostre Port. ¡Molts de pichs heu hem advertit).

Dia 28.—La Comissió provincial de Monuments, en sessió extraordinaria, admítí la renúncia presentada per son Vicepresident després de lo succehit relativament als quadros del Musèu del Conte de Montenegro, que un señó mallorquí s' en havia duyt á vendre al extranger.

Dia 29.—En les iglesias de Palma s' anunciá que per disposició del Sr. Vicari Capitular, el diumenge signent se ferían rogativas públicas.

—El decapvespre se fé processó portant el Sant Cristo dels navegants, per l' arraval de Sta. Catalina.

—El grèmi de Pescadors no hay assistí segons deyan per falta de recursos per pagar sa música. (Hey podien haver acompañat Sant Pere el seu Patró) En canvi hay assistí una comissió de Pilots.

—La Guardia civil-agafá dèu ratés de 14 á 18 anys, que feyan de ses seues dins Palma.

—A Inca s' inaugurará el *Velodromo* amb grans corregudes de ciclistes; aná de lo milló. (Deu vulga que prèst pugan inaugurar un Hospital p' els pobres, que encara no s' ha comensat.)

Día 30.—La suscricció per regalar un tèrn al Santuari de Lluch pujava: 483'86 pessetas (*El Ancora*.)

Día 31.—L' Ajuntament de Palma subastá la contribució de *Consums*, qual tipo era 1.031,285 pessetes anuals, y l' adjudicá per 87.486 pessetes més. Si, com se temía, á sa primera subasta, s' hagués fét *paste de partó xeripas*, ó manganetas entre els postors y sos protectors, devallant 150.000 pessetes, Palma, es dir l' Administració municipal, hauria perdut 47.497 duros. ¡Bé fá el señor Alcalde declarantla desèrta, el primé pich!

—*La Unión Republicana*, deya que els sabatés sense feyna s' embarcavan cap á France, contratats á 4 pessetes de jornal.

—*El Ancora*, sab que alguns Señors de prèdios de Mallorca, en lloch d' emprar ses màquines de segar, donarán feyna á brassers. Bona idea.

♦ F. ♦

ENVINAGRAT Y RONXETES

¡Altre pich! Els suscritors de Montuiri y d' Artá se quexan de que no los arriba ó los arriba tard *MALLORCA Seños Carters*: axò passa de mida. La nostra Administració es puntual; la culpa del mal servici del repartiment la té cualcú; si l' atrapam, sabrá tothom què ha nom. A derrera hora mos arriben queixes de Binisalem. ¡Alerta á mosques!

♂

¡A derribar cases! Axò mancava: aquesta ruixada de denúncies de cases ruinosas sense dar lloch á sos amos, per á que se defénsin legalment, si es carré ahont se troben es un dels condemnats á axamplarsé á tot *trance* per que axí convenga als qui tenen vara alta. Y mentres tant, á la descuberta ó tapanthó amb estoras, á casas de carrers molt concorreguts, s' obrin portals amb arcadas de pedren nou ó se forran parets y engastan tirañs y pilars per impedir sa ruina y l' exemplament de dits carrers.

Així els señors administradors dels interessos municipals cumplen en los devers del seu carreg..... Y ningú s' atreveix á denunciarhó porque ja hem arribat á un punt que per dir la veritat desnùa y per protestar cuante els abusos més patents y escandalosos es menester, primé, assegurarsé la vida.

♂

Pa y Vi.—Al cap derré *La Vinicula* ha liquidat, gràcies al patriotisme actiu y desinteressat dels seus accionistes, dirigits p' els Señors Comas, Orlandis y Canut y y algun altre. Que se sàpia: á no ser per ells després de nou anys de haver quebrat, haurien seguit damanant dividendos fins á fer efectiu tot el nominal..... sens profit dels pacientíssims accionistes. Sia en horabona á tots els qui han contribuit á tayar caps, amb aquest envitri-collament deshonrós que ha duyt á pico aquella Sociedad.

Ara veurem que succeirá en sa *Farinera del Pont d' Inca*. Sembla que qualcú voldria pegar foch en es sagües que queda, porque lo que se diu ¿farina?....

¡Fetje mallorquí!

♂

RECTIFICACIÓ

El bon sentit dels nostros lectors degué corregir dues garrafals que aparesqueren en l' article «*Sólfu d' aire*» del número passat. En los dos primers párrafos, allá hont diu «*D.ª Felicidad*» correspon dir «*D.ª Clara*».

¡A cadescú lo qu' es seu!